

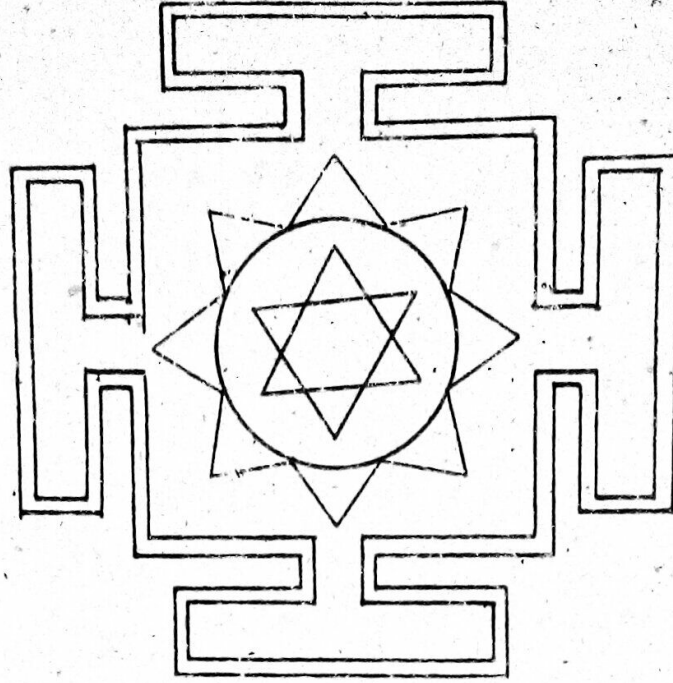
सरस्वती पूजा पद्धति

www.onlinesanskritbooks.com

सरस्वतीपूजा

१. सरस्वतीपूजापद्धतिः

सरस्वतीयन्त्रम्

शुद्धासन उपविश्य आचम्य प्राणानायम्य कर्मपात्रं विधाय देशकालौ संकीर्त्य अमुक गोत्रस्य परिवारान्वितस्य मम ज्ञाताज्ञातपापक्षयपूर्वकं अस्मदादीनां सबालवन्तितानां विद्यानुरागिणां सर्वेषां बालकानां बालिकानां च श्रीवागीश्वरी-सरस्वतीसुप्रसादसिद्धिद्वारा सर्वविधविद्याप्राप्त्यर्थं ज्ञानविवृद्ध्यर्थं सरस्वतीपूजनं तदङ्गत्वेन दीपकलश-गणेशादीनां च पूजनं कर्म करिष्ये । इति संकल्प्य दीपादीन् संपूज्य सर्वतो भद्रमण्डलं विलिख्य संपूज्य तदुपरि प्रस्थमितं धान्यं संस्थाप्य कलशं पूजयित्वा स्वर्णादिपात्रं षट्कोणाष्टदलभूपुरात्मकं यन्त्रं सरस्वतीप्रतिमां वा निर्माय अग्न्युत्तारणं कृत्वा ॐ वर्णाब्जपद्मासनाय नमः इति आसनं दत्त्वा पीठमध्ये संस्थाप्य न्यासं कुर्यात् । तद्यथा—

ॐ आँ अङ्गुष्ठाभ्यां नमः । ॐ आँ तर्जनीभ्यां नमः । ॐ आँ मध्यमाभ्यां नमः । ॐ आँ अनामिकाभ्यां नमः । ॐ आँ कनिष्ठिकाभ्यां नमः । ॐ आँ करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः । इति करन्यासः । ॐ आँ हृदयाय नमः । ॐ आँ शिरसे स्वाहा । ॐ आँ शिखायै वषट् । ॐ आँ कवचाय हुम् । ॐ आँ नेत्रत्रयाय वौषट् । ॐ आँ अस्त्राय फट् । इति हृदयादि षडङ्गन्यासः । ॐ आँ भ्रुवोः । ॐ आँ नाभौ । ॐ आँ गुह्ये । ॐ आँ बस्तौ । इति विन्यसेत् । एवं न्यासविधिं कृत्वा ध्यायेत् ।

ध्यानम्

रत्नकान्तिनिभां देवीं ज्योत्स्नाजालविकाशिनीम् ।

मुक्ताहारयुतां शुभां शशिखण्डविभूषिताम् ॥ १ ॥

बिभ्रतीं दशहस्तैश्च व्याख्यां वर्णस्य मालिकाम् ॥

अमृतेन तथा पूर्णं घटं च दिव्यपुस्तकम् ॥ २ ॥

दधतीं वामहस्तेन पीनस्तनभरान्विताम् ॥

मध्ये क्षीणां तथा स्वच्छां नानारत्नविभूषिताम् ॥ ३ ॥

एवं ध्यात्वा-

सर्वतोभद्रमण्डलपूजा, पीठदेवतापूजा च

सर्वतोभद्रमण्डलं संपूज्य तत्रैव मण्डूकादि पीठदेवताः पूजयेत्-

ॐ मं मण्डुकाय नमः । ॐ कालाग्निरुद्राय नमः । ॐ मूलप्रकृत्यै
नमः । ॐ आधारशक्त्यै नमः । ॐ कूर्माय नमः । ॐ अनन्ताय नमः ।
ॐ वराहाय नमः । ॐ पृथिव्यै नमः । ॐ सुधासमुद्राय नमः ।
ॐ रत्नद्वीपाय नमः । ॐ सुवर्णद्वीपाय नमः । ॐ नन्दनोद्यानाय नमः ।
ॐ मणिमण्डपाय नमः । ॐ सुवर्णमण्डपाय नमः । ॐ सुवर्णवेदिकायै
नमः । ॐ रत्नसिंहासनाय नमः । ॐ धर्माय नमः । ॐ ज्ञानाय नमः ।
ॐ वैराग्याय नमः । ॐ ऐश्वर्याय नमः । इति ।

ततः पूर्वादिदिक्षु-

ॐ अधर्माय नमः । ॐ अज्ञानाय नमः । ॐ अवैराग्याय नमः ।
ॐ अनैश्वर्याय नमः । ॐ अनन्ताय नमः । ॐ पद्माय नमः । ॐ अं
अर्कमण्डलाय नमः । ॐ उं सोममण्डलाय नमः । ॐ मं वह्निमण्डालाय
नमः । ॐ सं सत्त्वाय नमः । ॐ रं रजसे नमः । ॐ तं तमसे नमः ।
ॐ आं आत्मने नमः । ॐ अं अन्तरात्मने नमः । ॐ पं परमात्मने
नमः । ॐ ह्रीं ज्ञानात्मने नमः । ॐ मायातत्त्वाय नमः ।
ॐ कालतत्त्वाय नमः । ॐ विद्यातत्त्वाय नमः । ॐ परतत्त्वाय नमः ।
इति पीठदेवताः सम्पूज्य नवपीठशक्तीः पूजयेत् ।

तत्र पूर्वादिक्रमेण- ॐ मेधायै नमः । ॐ प्रज्ञायै नमः । ॐ प्रभायै नमः ।
ॐ विद्यायै नमः । ॐ ज्ञानायै नमः । ॐ धृत्यै नमः । ॐ स्मृत्यै नमः ।
ॐ बुद्ध्यै नमः । मध्ये- ॐ विद्येश्वर्यै नमः । इति पीठशक्तीः पूजयेत् ।

ततः प्राणप्रतिष्ठां विधाय पुनर्ध्यात्वा मूलेन (ॐ ह्रीं) आवाहनादि
पुष्पान्तरूपचारैः संपूज्य देव्यांज्ञां गृहीत्वा आवरणपूजां कुर्यात् । तत्रक्रमः-

आवरणपूजा

षट्कोणकेसरेषु अग्निकोणे- ॐ आँ हृदयाय नमः । निर्ऋतिकोणे-
ॐ आँ शिरसे स्वाहा । वायव्यकोणे- ॐ आँ शिखायै वषट् । ऐशान्ये-
ॐ आँ कवचाय हुम् । पूज्यपूजकयोर्मध्ये- ॐ आँ नेत्रत्रायाय वौषट् ।
देवीपश्चिमे- ॐ आँ अस्त्राय फट् । इति षडङ्गानि पूजयेत् ।

ततः पुष्पाञ्जलिमादाय मूलमुच्चार्य-

ॐ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले ॥

भक्त्या समर्पये तुभ्यं प्रथमावरणार्चनम् ॥

इति पठित्वा पुष्पाञ्जलिं दत्त्वा विद्याधिष्ठातृदेवताः साङ्गाः सपरिवाराः
सम्पूजितास्तर्पिताः सन्तु इति वदेत् । इति प्रथमावरणम् ।

ततोऽष्टदले पूज्यपूजकयोर्मध्ये प्राचीतदनुसारेण अन्याः दिशः प्रकल्प्य
पूर्वादिक्रमेण - ॐ भोगायै नमः, ॐ सत्यायै नमः । ॐ विमलायै नमः ।
ॐ ज्ञानायै नमः । ॐ बुद्धयै नमः । ॐ स्मृत्यै नमः । ॐ मेधायै नमः ।
ॐ प्रज्ञायै नमः । इत्यष्टौ शक्तिः पूजयित्वा ततः पुष्पाञ्जलिमादाय
मूलमुच्चार्य-

ॐ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले ॥

भक्त्या समर्पये तुभ्यं द्वितीयावरणार्चनम् ॥

इति पठित्वा पुष्पाञ्जलिं दत्त्वा विद्याधिष्ठातृदेवताः साङ्गाः सपरिवाराः
सम्पूजितास्तर्पिताः सन्तु इति वदेत् । इति द्वितीयावरणार्चनम् ।

ततोऽष्टदलाग्रेषु पूज्यपूजकयोर्मध्ये प्राची तदनुसारेण अन्याः दिशः प्रकल्प्य
प्राचीक्रमेण वामावर्तेन च- ॐ ब्राह्म्यै नमः । ॐ महेश्वर्यै नमः ।
ॐ कौमार्यै नमः । ॐ वैष्णव्यै नमः । ॐ वाराह्यै नमः । ॐ इन्द्राण्यै
नमः । ॐ चामुण्डायै नमः । ॐ महालक्ष्म्यै नमः । इत्यष्टौ मातृकाः
पूजयित्वा पुष्पाञ्जलिमादाय मूलमुच्चार्य-

ॐ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले ॥

भक्त्या समर्पये तुभ्यं तृतीयावरणार्चनम् ॥

इति पठित्वा पुष्पाञ्जलिं दत्त्वा विद्याधिष्ठातृदेवताः साक्षाः सपरिवाराः
सम्पूजितास्तर्पिताः सन्तु इति वदेत् । इति तृतीयावरणार्चनम् ।

ततो भूपुरे पूर्वादि क्रमेण - ॐ लं इन्द्राय नमः । ॐ रं अग्नये नमः ।
ॐ मं यमाय नमः । ॐ क्षं निऋतये नमः । ॐ वं वरुणाय नमः ।
ॐ यं वायवे नमः । ॐ कुं कुबेराय नमः । ॐ हं ईशानाय नमः ।
ईशान पूर्वयोर्मध्ये ॐ आं ब्रह्मणे नमः । निऋतिपश्चिमयोर्मध्ये
ॐ ह्रीं अनन्ताय नमः । इति दशदिक्पालान् पूजयित्वा पुष्पाञ्जलिमादाय
मूलमुच्चार्य-

ॐ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले ॥

भक्त्या समर्पये तुभ्यं चतुर्थावरणार्चनम् ॥

इति पठित्वा पुष्पाञ्जलिं दत्त्वा विद्याधिष्ठातृदेवताः साक्षाः सपरिवाराः
सम्पूजितास्तर्पिताः सन्तु इति वदेत् । इति चतुर्थावरणार्चनम् ।

ततो भूपुरे इन्द्रादिसमीपे - ॐ वं वज्राय नमः । ॐ शां शक्तये नमः ।
ॐ दं दण्डाय नमः । ॐ खं खड्गाय नमः । ॐ पां पाशाय नमः ।
ॐ अं अङ्कुशाय नमः । ॐ गं गदायै नमः । ॐ त्रिं त्रिशूलाय नमः ।
ॐ पं पद्माय नमः । ॐ चं चक्राय नमः । इति वज्राद्यायुधानि पूजयित्वा
पुष्पाञ्जलिमादाय मूलमुच्चार्य-

ॐ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले ॥

भक्त्या समर्पये तुभ्यं पञ्चमावरणार्चनम् ॥

इति पठित्वा पुष्पाञ्जलिं दत्त्वा विद्याधिष्ठातृदेवताः साक्षाः सपरिवाराः
सम्पूजितास्तर्पिताः सन्तु इति वदेत् । इति पञ्चमावरणार्चनम् ।

इत्यावरणपूजां कृत्वा धूपादिनमस्कारान्तं सम्पूज्य स्तोत्रेण स्तुत्वा जपं कुर्यात् ।
इति सरस्वतीमन्त्रपूजनम् ।

सरस्वतीस्तोत्रम्

ॐ अस्य श्री वाग्वादिनी शारदामन्त्रस्य मार्कण्डेयाश्वलायन ऋषिः
स्रग्धरानुष्टुभौ छन्दसी श्रीसरस्वतीदेवता श्रीसरस्वतीप्रसादसिद्ध्यर्थं
जपे विनियोगः ।

ध्यानम्

ॐ शुक्लां ब्रह्मविचारसारपरमामाद्यां जगद्व्यापिनीं
वीणापुस्तकधारिणीमभयदां जाड्यान्धकारापहाम् ।

हस्ते स्फाटिकमालिकां विदधतीं पद्मासने संस्थितां
वन्दे तां परमेश्वरीं भगवतीं बुद्धिप्रदां शारदाम् ॥

ब्रह्मोवाच-

हीं हीं हृद्यैकबीजे शशिरुचिकमले कल्पविस्पष्टशोभे
भव्ये भव्यानुकूले कुमतिवनदहे विश्ववन्द्याङ्घ्रिपद्मे ।
पद्मे पद्मोपविष्टे प्रणतजनमनो मोदसंपादयित्री
प्रोत्फुल्लज्ञानकूटे हरिजनदयिते देवि संसारसारे ॥१॥

ऐं ऐं ऐं इष्टमन्त्रे कमलभवमुखाम्भोजरूपे स्वरूपे
रूपारूपप्रकाशे सकलगुणमये निर्गुणे निर्विकारे ।
न स्थूले नैव सूक्ष्मेऽप्यविदितविभवे नापि विज्ञानतत्त्वे
विश्वे विश्वान्तराले सुरवरनमिते निष्कले नित्यशुद्धे ॥२॥

हीं हीं हीं जापतुष्टे हिमरुचिमुकुटे वल्लकीव्यग्रहस्ते
मातर्मातर्नमस्ते दह दह जडतां देहि बुद्धिं प्रशस्ताम् ।
विद्ये वेदान्तगीते श्रुतिपरिपठिते मोक्षदे मुक्तिमार्गे
मार्गातीतप्रभावे भव मम वरदा शारदे शुभ्रहारे ॥३॥

धीं धीं धीं धारणाख्ये धृतिमतिनुतिभिर्नामभिः कीर्तनीये
नित्येऽनित्ये निमित्ते मुनिगणनमिते नूतने वै पुराणे ।

पुण्येऽपुण्यप्रभावे हरिहरनमिते पुण्यतत्त्वे सुवर्णे
मन्त्रे मन्त्रार्थतत्त्वे मतिमतिमतिदे माधवप्रीतिनादे ॥४॥

हीं क्षीं धीं हीं स्वरूपे दह दह दुरितं पुस्तकव्यग्रहस्ते
सन्तुष्टाकारचित्ते स्मितमुखिसुभगे जंभनिःस्तंभविद्ये ।
मोहे मुग्धप्रबोधे मम कुरु कुमतिध्वान्तविध्वंसनित्ये
गीर्वाणगौभारती त्वं कविवृषरसना सिद्धिदे सिद्धिसाध्ये ॥५॥

सौ सौ सौ शक्तिबीजे कमलभवमुखाम्भोजभूतस्वरूपे
रूपारूपप्रकाशे सकलगुणमये निर्गुणे निर्विकारे ।
न स्थूले नैव सूक्ष्मेऽप्यविदितविभवे जाप्यविज्ञानतत्त्वे
विश्वे विश्वान्तराले सुरगणनमिते निष्कले नित्यशुद्धे ॥६॥

स्तौमि त्वां त्वां च वन्दे भज मम रसनां मा कदाचित्प्रेयाः
मा मे बुद्धिर्विरुद्धा भजतु न च मनो देवि मे जातु पापम् ।
मा मे दुःखं कदाचिद्विपदि च विषये मास्तु मे चाकुलत्वं
शास्त्रे वादे कवित्वे प्रसरतु मम धीर्मास्तु कुण्ठा कदाचित् ॥७॥

इत्येतैः श्लोकमुख्यैः प्रतिदिनमुषसि स्तौति यो भक्तिनम्रो
देवीं वाचस्पतेरप्यतिमति विभवो वाक्पटुर्नष्टपटुः ।
सस्यादिष्टार्थलाभः सुतमिव सततं पाति तं सा च देवी
सौभाग्यं तस्य लोके प्रसरति कविता विघ्नमस्तं प्रयाति ॥८॥

ब्रह्मचारी व्रती मौनी त्रयोदश्यां निराभिषः ।
सरस्वतीस्तोत्रपाठात्स स्यादिष्टार्थलाभवान् ॥९॥

पक्षद्वयेऽपि यो भक्त्या त्रयोदशयेकविंशतिम् ।
अविच्छेदं पठेद्दीमान्ध्यात्वा देवीं सरस्वतीम् ॥१०॥

शुक्लाम्बरधरां देवीं शुक्लाभरणभूषिताम् ।
वाञ्छितं फलमाप्नोति स लोके नात्र संशयः ॥११॥

इति ब्रह्मा स्वयं प्राह सरस्वत्याः स्तवं शुभम् ।
प्रयत्नेन पठेन्नित्यं सोऽमृतत्वं प्रगच्छति ॥१२॥

। इति ब्रह्मपुराणोक्तं सरस्वतीस्तोत्रम् ।

Free Download Sanskrit Nepali
Hindi PDF Books .

Visit

<https://onlinesanskritbooks.com>